

§ 30 Domkapitlen och stiftsstyrelserna

HÅKAN SUNNLIDEN:

Ordförande, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Jag yrkar bifall till motion 2012:26 punkt 3. Jag har förstått att tiden inte är mogen för att avskaffa domkapitlen eller att ens reformera dem. Därför vill jag vända på ordningen så att punkt 3 blir den som jag vill lyfta fram. Det innebär att kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen snarast tillsätter en arbetsgrupp som förbereder och förbättrar processerna i domkapitlen. Jag har en god förhoppning om att kyrkomötet är villigt att ta ett sådant beslut. I betänkandet står det att läsa att det inte finns några generella problem med rättssäkerheten i domkapitlen, det är så att säga huvudargumentet. I motionen visade jag på fem generella problem, dvs. allmän-giltiga problem, och de är hämtade från den utredning som jur. dr Kerstin Berglund gjorde på ärkebiskopens uppdrag. De handlade endast om misstänkta sexuella övergrepp, men flertalet av de ärenden som behandlas i domkapitlet är av annan art. Jag tror inte betydelsen av en rättssäker process för en kyrka som vilar på öppenhet och demokrati nog kan överskattas. Det handlar inte enbart om individ-ärenden utan det här är en fråga för Svenska kyrkan i sin helhet. Processerna i domkapitlet ska vara tydliga, de ska vara väl dokumenterade för den som vill följa dem, till exempel massmedia, så att man kan följa vad som har skett i domkapitlen. Som det är nu saknar domkapitlen en gemensam arbetsordning, vilket i sig ger utrymme inte bara för olika behandling utan också för ren godtycklighet. Processerna innefattar muntliga inslag, vilket betyder att det är näst intill omöjligt att följa vad som har hänt. När delar av dokumentationen varit muntlig och det brister i redovisningen, då blir processen otydlig och resultatet svårbegripligt. Kerstin Berglund skriver och jag citerar:

Likaså visade det sig näst intill omöjligt att säga något principiellt om själva processen i domkapitlen. I de flesta fall fanns det ingen möjlighet att utläsa under vilka premisser som utredning, förhör osv. hade genomförts eller om man över huvud taget valt att göra någonting när misstanke uppkommit.

Hon har dessutom svårt för att finna kriterier, de kriterier som domkapitlen använder sig av för att avgöra vad som exempelvis är "rätt levnadssätt" eller vad som "anses skada det anseende en präst bör ha". Visst kan det sägas att det finns generella problem med domkapitlens sätt att hantera tillsynsärenden. Den här bristen på tydlighet och transparens medför att det också blir svårt att bedöma jäv eller retroaktiv tillämpning. Vidare kan man fråga efter den etiska grund som processen vilar på. Har naturrätten spelat ut sin roll och rättspositivismen tagit över? Är det den kollektiva ansatsen som gäller när någon förklaras för illojal och den individuella ansatsen som gäller när någon har uppträtt olämpligt? Om en rätt gäller när vi prästvigs och en annan några år senare, då föreligger en betydande rättsosäkerhet och den är generell. Rättsosäkerheten blir därför inte mindre. När Överklagandenämnden konstaterar att vid tolkning av tillämpning av kyrkoordningens bestämmelser bör de principer gälla som är vedertagna för samhällets rättsordning i övrigt. Men den principen gällde tydligen inte till exempel när jag kom överens med Kammarkollegiet om att inte inneha deras vigselförordnande. Då var det plötsligt en annan princip som gällde, principen om lojalitet mot Svenska kyrkan. Jag skulle kunna ge flera exempel på rättsosäkerhet. Om kyrkomötet avser att följa samhällets rättsordning är det av vikt att göra troligt att man är villig att utreda och förbättra processen i domkapitlet. Därför borde snarast tillsättas en arbetsgrupp som utreder processerna i domkapitlen.

MARTA AXNER:

Ordförande, biskopar, ledamöter, åhörare! Jag talar för utskottet. Utskottet i det här fallet är Organisationsutskottet eftersom huvudförslaget i den här motion 2012:26 är frågan om vilka uppgifter som ska ligga på domkapitel respektive stiftsstyrelser. Det här är en motion som ligger i gränslandet, och punkt 3 och det som nu är yrkandet ligger snarare inom Tillsyns- och uppdragsutskottets kompetensområde. Jag ska inte uttala mig i detalj om den delen, eftersom Organisationsutskottet lade den huvudsakliga diskussionen om uppgiften för de här olika organen. Vi har också tagit in ett yttrande från Tillsyns- och uppdragsutskottet och Läronämnden, som säger att det inte går att ha ett gemensamt domkapitel eftersom det är en grunddel av den episkopala strukturen att det finns ett domkapitel för varje biskop. Som framkom i förra yttrandet menar vi att på det hela taget fungerar det väl och ur organisatorisk synvinkel har vi inte tyckt att det finns någon anledning och tvärtom att det skulle skapa en del problem att avskaffa domkapitlen.

Organisationsutskottet yrkar avslag på motion 2012:26 i dess helhet.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Jag vill yrka bifall på utskottets förslag. Jag tror att vi ska tänka ett halvt varv här. Om vi är oroliga för rättspositivism och att majoriteten styr utslagen i sådana här frågor, då ska vi verkligen inse att det är en fördel att inte bara ha stiftsstyrelser utan också domkapitel. Om man ska ha möjlighet till en överprövning kan det vara väldigt viktigt att vi har tretton domkapitel och en Överklagandenämnd.

Vi har haft tolv år med vår kyrkoordning, och det börjar tydliggöras praxis på många områden. Det är inte så att det är godtycke. Domkapitlen vet vad Överklagandenämnden har tagit för ställning. Vi som kyrkomöte bör inte besluta om arbetsordningar för domkapitlen. Det vore också att låta majoritetsstyret slå igenom i rättsfrågor. Däremot har vi ett ansvar att se till att samarbetet fungerar mellan domkapitlen, erfarenhetsutbyte, metodutveckling. Det har varit mycket sådant under de år som har gått, och på de senaste åren har det intensifierats. Det gör att jag, som är mån om en oberoende och transparent rättstillämpning, menar att det system vi har är betryggande men måste hela tiden skötas.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 87.